

Wójcik, Zbigniew

Symposium Życie i dzieło Antoniego Bolesława Dobrowolskiego 1872-1954

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 41/3-4, 309-311

1996

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

SYMPOZJUM

ŻYCIE I DZIEŁO ANTONIEGO BOLESŁAWA DOBROWOLSKIEGO 1872–1954

W dniu 1 III 1996 r. w Muzeum Ziemi PAN w Warszawie staraniem Polskiego Towarzystwa Geofizycznego, Wyższej Szkoły Pedagogiki Specjalnej oraz Towarzystwa Kultury Świeckiej zorganizowano sympozjum poświęcone Antoniemu Bolesławowi Dobrowolskiemu, wybitnemu polarnikowi i pedagogowi, profesorowi Uniwersytetu Warszawskiego. Animatorem i prowadzącym spotkanie był prof. Janusz Y. Ostrowski, asystent i niestrudzony – także za granicą – propagator dzieła wielkiego przyrodnika i humanisty.

Ryc. 1. Sala obrad Sympozjum.

2 rząd.: 1-szy od prawej prof. Czesław Centkiewicz, od lewej prof. Leszek Kuźnicki, prof. Zofia Kielan Jaworowska

Zgodnie z programem uczestników sympozjum powitał doc. Krzysztof Jakubowski, dyr. Muzeum Ziemi PAN, placówki, w której Archiwum Naukowym przechowywana jest znaczna część spuścizny uczonego. Fragment tej spuścizny (m.in. rękopis dziennika zimowania na Antarktydzie, fotografie śnieżynek, rękopisy i publikacje) przedstawiono na okolicznościowym pokazie, zorganizowanym przez doc. Jadwigę Garbowską i mgr Marię Wąsik.

Symposium otworzył Janusz Y. Ostrowski, prezentując głównie cechy Szkoły Antoniego Bolesława Dobrowolskiego. Podkreślił on, iż głównym celem Mistrza było kształcenie – powszechne – ludzi myślących, a nie erudytów. Niejako rozwinięciem tych tez był referat prof. Andrzeja Nowickiego, asystenta A.B. Dobrowolskiego, pt. *Historia Naturalna Lodu jako Traktat o człowieku* (zapis tytułu jak w programie symposium, gdzie także inni referenci używali w tytułach wystąpień niejednokrotnie duże litery – Z.W.). *Historia naturalna lodu* to tytuł znakomitej monografii przyrodniczej Dobrowolskiego. Nowicki wykazał jednak, iż zamierzeniem autora tego dzieła nie było studium o lodzie jako skale i minerale, a traktat o człowieku, który rozpoznaje tajemnice przyrody.

Następnie zaprezentowano dwa filmy Lucyny Smolińskiej i Mieczysława Sroki z udziałem aktorskim Antoniny Halickiej, Wincentego Okonia i Janusza Ostrowskiego: *Niezwykły życiorys* i *Życiorys niezwykłego człowieka*. Filmy te stanowiły niejako analizę znanej książki Dobrowolskiego *Mój życiorys naukowy*, i – jak ta książka – prezentowały twórczość autora przez pryzmat jego dokonań badawczych i działalności społecznej. Niektóre wątki jego twórczości, dotyczące m.in. kodeksu moralności umysłowej oraz tzw. nowej religii, zostały wycięte przez cenzurę.

Trzy kolejne referaty dotyczyły problematyki humanistycznej, a dwa następne przyrodniczej. Prof. Okoń w obszernej analizie *Kodeksu Moralności Umysłowej* A.B. Dobrowolskiego podkreślił m.in., że błędy w myśleniu są zawsze wynikiem ignorancji. Zaprezentował również różne wersje kodeksu, dotychczas zresztą nie ogłoszone drukiem.

Prof. Aleksander Lewin przedstawił referat *Wybrane zagadnienia z prac pedagogicznych*, a prof. Stefan Wołoszyn – *A.B. Dobrowolski jako humanista*. Ostatni z nich w dużym stopniu dotyczył kodeksu moralności umysłowej. Problemy te – jak to podkreślono w dyskusji – prof. Ostrowski podejmował w USA podczas swojej pracy pedagogicznej.

W części przyrodniczej spotkania przedstawiono referaty nawiązujące do współczesnych badań w Antarktyce. Prof. Krzysztof Birkenmajer omówił *Nazwy geograficzne związane z A.B. Dobrowolskim w Antarktyce Zachodniej*, a dr Maciej Zalewski opowiedział o losach i badaniach w Stacji Polarnej im. A.B. Dobrowolskiego na Antarktydzie. Trzeci z zaplanowanych referatów – prof. Stanisława Siedleckiego – o wkładzie Dobrowolskiego w badania Arktyki nie został przedstawiony wskutek choroby referenta.

Pogłębione merytoryczne referaty wzbudziły duże zainteresowanie zebranych (pedagogów, polarników, historyków nauki, historyków oświaty, przyrodników). Wiele tez referentów rozwijali dyskutanci, zwykle nawiązując do wspomnień z osobistych kontaktów z Mistrzem i Uczonym. Dyskusja zdominowana była jednak głównie przez humanistów.

Organizatorzy symposium zamierzają przedstawić referaty oraz wypowiedzi dyskutantów ogłoszonym drukiem.

Dodajmy, że podczas sympozjum postanowiono podjąć starania zmierzające do zorganizowania stowarzyszenia naukowego, którego głównym celem będzie upowszechnienie twórczości Antoniego Bolesława Dobrowolskiego, m.in. ogłoszenie jego dotychczas nie wydrukowanych prac.

Zbigniew Wójcik
(Warszawa)

KONFERENCJA NAUKOWA PT.
MEDYCINA I CZŁOWIEK CHORY W LITERATURZE I SZTUCE.
WROCŁAW 30 MAJA 1996 ROKU

W dniu 30 maja w gmachu Instytutu Historycznego Uniwersytetu Wrocławskiego przy ul. Szewskiej 49 odbyła się konferencja naukowa zatytułowana *Medycyna i człowiek chory w literaturze i sztuce*. Organizatorami konferencji byli Pracownia Historii Nauk Medycznych Instytutu Historii Nauki PAN oraz Fundacja „Humanitas et Scientia”.

W programie konferencji przewidziano wystąpienia referentów z Instytutu Historycznego Uniwersytetu Wrocławskiego, Instytutu Historii Uniwersytetu Jagiellońskiego, Studium Doktoranckiego Bibliologii, Językoznawstwa i Literaturoznawstwa przy Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Wrocławskiego, Zakładu Iberystyki Uniwersytetu Wrocławskiego, Instytutu Filologii Słowiańskiej Uniwersytetu Wrocławskiego, Instytutu Filologii Polskiej Uniwersytetu Wrocławskiego, Kliniki Chirurgii Twarzowo-Szczękowej Instytutu Chirurgii Wojskowej Akademii Medycznej w Łodzi, Zakładu Nauk Społecznych WAM, Muzeum Sztuki Medalierskiej we Wrocławiu, Muzeum Historii Medycyny Białorusi w Mińsku, Szpitala Kochanówka w Łodzi i Centralnego Szpitala Klinicznego Wojskowej Akademii Medycznej w Warszawie. Ze względu na zmianę miejsca obrad, która w związku z wypadkiem organizatora konferencji nastąpiła na 4 tygodnie przed ustaloną wcześniej datą, nie wszyscy referenci mogli wziąć udział w obradach, jednak zgłoszone referaty zostały złożone do publikacji.

Referat wprowadzający wygłosił prof. dr hab. Rościśław Żerelik, prodziekan Wydziału Historyczno-Pedagogicznego Uniwersytetu Wrocławskiego. W wystąpieniu zatytułowanym *Człowiek chory i medycyna na Śląsku w XIII wieku (na przykładzie Żywota większego św. Jadwigi i Księgi Henrykowskiej)* omówił wątki medyczne obecne w tych dwóch XIII i XIV wiecznych rękopisach. Mgr Witold Wojtowicz ze Studium Doktoranckiego Bibliologii, Językoznawstwa i Literaturoznawstwa UW. podjął temat lęku przed chorobami wenerycznymi w okresie Renesansu, przetworzonego w postaci bluźnierczej sekty Korybuta Koszyrskiego (*Cudowne dzieła błogostawionego Korybuta Koszyrskiego*). Mgr Ewa Kulak z Zakładu Iberystyki UW. omówiła wątki medyczne w twórczości Moliera (*Od farsy*